

februari 2006

nummer 288

HBO raad
vereniging van hogescholen

Hogeschool *bericht*

Inhoud:

<i>Interview Guido Matthée</i>	2
<i>Jaarcongres HBO-raad 13 april 2006</i>	4
<i>Meer studenten naar hogescholen</i>	6
<i>Associate Degree-voorstellen goedgekeurd</i>	7
<i>Rekenuvaardigheid pabo-studenten</i>	9
<i>Kort nieuws</i>	11
<i>Digitale tips</i>	13

288

HOGESCHOOL DOMSTAD

'De student moet er
beter van worden'

Op 26 januari 2006 opende het HAN BioCentre officieel haar deuren met een groot congres. Het centrum, verbonden aan de hogere laboratoriumopleidingen van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN), richt zich op toegepast contractonderzoek in de life sciences en chemie. Guido Matthée, directeur van het BioCentre, vertelt over de succesvolle samenwerking met andere kennisinstellingen en het mkb.

Matthée: 'De aanleiding tot de oprichting van het Biocentre was de start van de Master of Molecular Life Sciences. Deze opleiding draait nu voor het derde jaar en is onlangs geaccrediteerd door het NVAO. De opleiding had behoefte aan een onderzoekscentrum met goede faciliteiten en zodoende kwam het Biocentre tot stand. Vorig jaar mei zijn we gestart. We verrichten toegepast onderzoek voor het mkb op het gebied van life sciences met de nadruk op: moleculaire biologie, fermentatietechnologie en bio-informatica.'

Lage drempel

In het begin gingen de medewerkers van het Biocentre actief de boer op om bedrijven uit te leggen wat zij voor hen konden betekenen. Matthée: 'De mkb-bedrijven in deze regio zijn meestal niet groter dan zes man. Ze hebben vaak niet de middelen of de tijd om zelf onderzoek te doen. Geld om onderzoek uit te besteden aan commerciële contract research organisaties ontbreekt vaak. Wij zijn relatief laagdrempelig. Onze onderzoekers zijn, net als de directeurs van de bedrijven, inhoudsdeskundigen en spreken dezelfde taal. We komen vaak

snel tot zaken. Binnen deze gesprekken is een goede vraagarticulatie heel belangrijk. Je moet ondernemers duidelijk maken wat ze met de HAN kunnen. Ondernemers zijn vaak verrast als ze doorkrijgen wat wij allemaal kunnen, soms verandert de opdracht omdat bedrijven zien dat er veel mogelijk is.' Niet onbelangrijk bij een lage drempel is ook de tariefstelling die de HAN kan bieden. Er worden daarbij drie varianten gehanteerd: opdrachten waarbij geen haast is, opdrachten waar wel een duidelijk tijdsplan aan vast zit en opdrachten die onder sterke tijdsdruk staan.

Taugé a of b

'Een van onze doelstellingen is zorgen dat studenten beter uitgerust van de opleiding komen, maar ik vind het minstens zo belangrijk om onze kennis beschikbaar te stellen aan het mkb. Bedrijven kunnen gebruik maken van de faciliteiten van onze laboratoria maar ook van onze knowhow. We hebben op verschillende terreinen expertise in huis. Inmiddels weten de bedrijven ons ook goed te vinden en stromen de opdrachten binnen. Een voorbeeld van zo'n opdracht is het ontwikkelen van een test

om taugébonen te onderscheiden. Het gaat hierbij om een taugé-kweker uit Oosterhout die mungbeans importeert vanuit China. Die mungbeans komen met scheepsladingen tegelijk Nederland binnen. Het is voor de kweker belangrijk om in een zo vroeg mogelijk stadium te weten om welk soort mungbean het gaat zodat hij de bonen onder optimale omstandigheden verder kan kweken. Maar mungbeans zien er op het oog hetzelfde uit, je kunt niet zien of je met soort A of B of een mengsel daarvan te maken hebt. Nu hebben onze studenten een test ontwikkeld waarmee je, met behulp van bepaalde DNA-technieken, de verschillen kunt waarnemen.'

Samenwerken

'We willen ook graag onze samenwerking met kennisinstellingen verder intensiveren', zegt Matthée. 'In het begin moesten we duidelijk maken dat we geen concurrenten zijn maar 'concullega's'. Je hebt juist iets aan ons! Bepaald soort onderzoek moet je door het Biocentre laten doen. Een onderzoeker bij ons noemt dat altijd mean and leanonderzoek, er moeten wat dingetjes worden uitgeprobeerd, mogelijke kans-

rijke lijntjes. Daar heb je tijd, ruimte en onderzoekers voor nodig. Wij kunnen dat als Biocentre bieden. We hebben vele studenten, dus vele handen. In de aanloop tot het congres hebben we contact gelegd met alle grote bedrijven en kennisinstellingen in de regio. Veel organisaties op het gebied van Life Sciences en Chemistry hebben workshops verzorgd op 26 januari. Het resultaat is dat we nu in de hele sector een zekere naamsbekendheid hebben verworven, ook onderzoekscentra weten ons te vinden. We vervullen echt een gat in de markt. Het is niet de luchtballon geworden waar ik wel eens bang voor was. De angst is nu eerder of we niet te hard groeien.'

Toekomst

Het Biocentre moet zichzelf op den duur kunnen bedruipen, maar Matthée's uiteindelijke doelstelling is, en daar blijft hij volgens eigen zeggen toch een 'onderwijsboer' voor, de student er op vooruit te laten gaan. 'We hebben nu opdrachten die helemaal binnen het curriculum passen zoals die test voor de taugékweker. Aan dergelijke opdrachten kun je studenten, relatief goedkoop, laten wer-

ken. Op opdrachten die erg ingewikkeld zijn of waar een grote tijdsdruk achter zit zetten we onze onderzoekers. Maar, onze onderzoekers kunnen daarbij wel ondersteund worden door studenten. Die studenten kunnen dat niet in hun onderwijstijd doen maar wel in hun vrije tijd. Ik zou het geweldig vinden als studenten die iets bij willen verdienen niet bij de plaatselijke supermarkt aan de slag gaan maar hier op zaterdag of in vakanties komen werken. Op die manier kunnen ze hun practical skills intensiveren én bijverdienen. We willen hier ook graag, in samenwerking met de universiteit, een aantal kleine bedrijfjes laten starten, een soort van spin offs. Daar moeten mooie producten uit kunnen komen. Als we dat tot stand kunt brengen hebben we straks een prachtige dynamische school.'

Jaarcongres HBO-raad 'Passie voor professie'

13 april 2006

Op donderdag 13 april 2006 organiseert de HBO-raad voor de tweede keer een groots jaarcongres: 'Passie voor professie'. Ook dit keer is weer gekozen voor de Beurs van Berlage in Amsterdam. Kwaliteit van het hbo is een onderwerp dat volop in de belangstelling staat binnen en buiten de hogescholen. Hogescholen zullen blijven investeren in kwaliteit. Niet alleen in de kwaliteit van bacheloropleidingen, maar ook in kwaliteit van de eigen medewerkers en van toegepast onderzoek. En daar zijn hogescholen al volop mee bezig. Hoogste tijd dus om aan elkaar en aan externe relaties te laten zien wat er binnen het hbo allemaal gebeurt. Het jaarcongres vormt hiervoor het podium. Hogescholen kunnen er best practices en lessons learned uitwisselen. En de laatste ontwikkelingen aan elkaar laten zien.

Opzet van de dag

De dag is een veelzijdige verzameling van een podiumprogramma met bekende sprekers en van parallelsessies met workshops, posterpresentaties en etalages verzorgd door hogescholen en hun relaties. Mark Rutte, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zal het startschot geven voor deze enerverende dag. Ook Wouter Bos (lijsttrekker van de PvdA) is van de partij. Hij zal zijn visie geven op de prestaties en de toekomst van het hbo. Verder kunt u Prof. dr. Frits van Oostrom verwachten, president van het KNAW en een wetenschapper van internationale allure. Hij gaat met een vertegenwoordiger van een hogeschool in gesprek over de ontwikkeling van toegepast onderzoek bij hogescholen. Drs. Kees van der Waaij, directievoorzitter van Unilever Nederland Holdings BV, zal zich uitspreken over waarborging van de kwaliteit van de staf. Een andere podiumspreker is Ir. Jan Dekker,

voorzitter van de Raad van Bestuur van Syntens (en onder meer voormalig voorzitter van de Raad van Bestuur van TNO). Hij gaat in op het hbo als partner in professie voor het bedrijfsleven. Ria Sluiter, bestuursvoorzitter van NUOVO zal vervolgens haar blik werpen op de ontwikkelingen omtrent de lerarenopleidingen. Prof. dr. Wim van de Donk, voorzitter van de WRR, zal spreken over strategische beleidsvorming inzake talentontwikkeling in het onderwijs. Wouke van Scherrenburg, bekend om haar scherpe interviews in haar veelzijdige journalistieke loopbaan, zal optreden als dagvoorzitter. Verder is er, net als vorig jaar, een grand café waar informeel kan worden genetwerkt. Het podiumprogramma en het grand café worden, in tegenstelling tot vorig jaar, in aparte ruimtes georganiseerd zonder overigens afbreuk te doen aan de marktplaatsgedachte. Verder is er een uitgebreide informatiemarkt. Meer informatie over de presentaties van

hogescholen, vindt u op de website www.hbo-raad.nl.

Thema:

Het centrale thema 'kwaliteit van het hbo' is opgesplitst in 5 tracks:

Track 1: Passie voor onderwijs

Het is belangrijk om blijvend te investeren in kwaliteit. En dat betekent ook investeren in onderwijsvernieuwingen. Met de invoering van competentiegericht onderwijs reageren hogescholen op een veranderende behoefte vanuit de maatschappij aan een ander soort werknemer. Competentiegericht onderwijs betekent niet dat kennis er niet meer toe doet, maar dat er meer nodig is dan kennis alleen. De samenleving vraagt om innovatief en ondernemend ingestelde hbo'ers die midden in de maatschappij staan. In deze track kunt u zien hoe hogescholen zich actief inzetten om de kwaliteit van het onderwijs te verbete-

ren. De presentaties gaan vooral over vernieuwend onderwijs en de verbreding van de scope van opleidingen gericht op talentontwikkeling, differentiatie, competentiegericht onderwijs, kwaliteitszorg waaronder de kwaliteit van werkpleklers, de kwaliteit van professional masters en de input en betrokkenheid van het werkveld bij onderwijs & innovatie.

Track 2: Passie voor onderzoek

In toenemende mate ontwikkelen hogescholen een eigen onderzoeksbeleid dat bijdraagt aan de ontwikkeling van de beroepspraktijk. Vele stakeholders erkennen deze nieuwe rol van hogescholen. Het lectoraat en de ervaringen met RAAK kom je tegenwoordig in allerlei beleidsdocumenten tegen als belangwekkende voorbeelden van het Nederlandse innovatiebeleid om de kloof tussen kennisinstellingen en kleinere arbeidsorganisaties te slechten. Belangrijk hiervoor is dat studenten en docenten hun onderzoeksvaardigheden verder moeten ontwikkelen. Daarvoor zijn onder andere meer stimulerende onderzoeks- en innovatieprojecten nodig en moeten relaties met zowel de beroepspraktijk als de onderzoeksweld worden versterkt.

Voorbeelden hiervan en van de RAAK-projecten krijgen specifieke aandacht op het congres.

Track 3: Passie voor de staf

Dagelijks werken meer dan 30.000 medewerkers actief aan de ontwikkeling van (jong) talent. Hogescholen zijn kennisinstellingen met ambitie. Dat vraagt om goed opgeleid personeel met nieuwe vaardigheden. Dit betekent dat naast de traditionele taak van kennisoverdracht, andere taken als kennisontwikkeling door onderzoek en kennis-toepassing op gebied van consultancy en advies steeds belangrijker worden. Bovendien worden studenten meer en meer opgeleid als innovatieprofessionals. En worden bedrijven klant en opdrachtgever van de hogeschool. Al deze ontwikkelingen brengen voor de staf vele uitdagingen met zich mee. Hogescholen opereren meer en meer in een internationale en multiculturele context. Ook deze ontwikkeling vraagt

van de staf nieuwe vaardigheden om studenten voor te kunnen bereiden op het professioneel, sociaal en emotioneel goed kunnen functioneren in een internationale en multiculturele context.

Track 4: Passie voor professie: lerarenopleidingen aan zet

Waar staan de lerarenopleidingen in april 2006? Op het congres wordt duidelijk dat de lerarenopleidingen met hun beleidsagenda een belangrijke stap hebben gezet om de vervangingsvraag (als gevolg van vergrijzing) tegemoet te treden. De lerarenopleidingen gaan steeds meer (regionaal) samenwerken met scholen. Nieuwe opleidingstrajecten worden samen met de scholen opgezet, waarbij werkpleklers (opleiden in de school) en bijvoorbeeld EVC's een steeds belangrijkere rol spelen. Samen met scholen wordt gezocht worden naar manieren om personeel/studenten te werven en worden nieuwe begeleidingssystemen opgezet. Een belangrijk aspect hierbij is de manier waarop de kwaliteit van de opleiding in samenwerking met de scholen geborgd wordt.

Track 5: Partner in professie

Kenniscirculatie en kennistransfer worden meer en meer gezien als onderdeel van de core business van hogescholen. Hierbij is een belangrijke rol weggelegd voor het aangaan van en het leggen van de fundamenten voor succesvolle partnerships met bedrijven en publieke instellingen. Er ontstaat een geweldige dynamiek in de interactie tussen het bedrijfsleven, maatschappelijke instellingen en de hogescholen. Dit levert veel voordelen op. De betrokkenheid van marktpartijen wordt intensiever, de ontwikkeling en toepassing van kennis sluit steeds meer aan op de wensen van de bedrijven en instellingen zelf, studenten krijgen steeds meer de gelegenheid om van dichtbij de beroepsuitoefening te leren kennen en ook docenten komen dichterbij de beroepspraktijk. Kortom, onderwijs, onderzoek en de beroepspraktijk lopen door elkaar heen en zijn niet meer van elkaar te scheiden. Verschillende inspirerende voorbeelden van de manier

waarop hogescholen en beroepspraktijk zich inspannen om deze externe focus te optimaliseren, ziet u binnen deze track. Ook hier zal specifiek aandacht zijn voor de RAAK-projecten.

Doelgroep

Bestuurders, managers, lectoren, onderwijskundigen, docenten, studenten, projectleiders uit het hoger beroepsonderwijs en relaties van hogescholen in bedrijven en instellingen, landelijke en regionale stakeholders van hogescholen en de HBO-raad.

Inschrijving

Deelnemers kunnen zich inschrijven via de website www.hbo-raad.nl. Inschrijving is mogelijk tot en met 31 maart 2006. Voor medewerkers van hogescholen en hun relaties is er een speciaal prijsarrangement. Ook deze informatie is te vinden op bovenstaande website.

Meer informatie

HBO-raad
Congresbureau

Bettina Lenders (secretariaat)
T: 070-3122166
E: lenders@hbo-raad.nl

Elles Straatman
T: 070-3122626
E: straatman@hbo-raad.nl

Meer studenten naar hogescholen

Ook in het studiejaar 2005-2006 is het aantal studenten bij hogescholen weer gestegen. In totaal volgen nu 360.000 studenten een hogere beroepsopleiding. Een groei van 2,7% ten opzichte van vorig jaar. Dit blijkt uit de definitieve inschrijvingsgegevens 2005-2006 van de HBO-raad. Dit jaar zijn 112.000 nieuwe studenten gestart aan een opleiding in het hbo. Dat is 1,7% meer dan het jaar ervoor. In 2005 hebben 63.000 studenten hun diploma gehaald en zijn klaar om de arbeidsmarkt op te gaan.

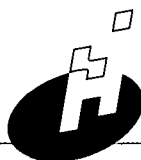
De sociaal-agogische opleidingen trekken dit jaar 5,2% meer studenten dan het jaar ervoor. In totaal studeren er nu 50.000 studenten in deze sector. Ook de gezondheidszorgopleidingen doen het goed. Dit jaar zijn er 4% meer studenten aan een opleiding in de zorg begonnen. Bij de opleiding verpleegkunde zijn er 3.500 studenten gestart (5,1% groei) en bij fysiotherapie 2.100 (4,1% groei). Ook de technische opleidingen groeien weer, een stijging met 1,4%. Opleidingen als laboratoriumonderwijs, communicatie & multimediasign en bedrijfsmanagement mkb zitten in de lift. De opleidingen in de onderwijssector zijn licht gestegen met 0,5% ten opzichte van vorig jaar. Met name de 2^e graads lerarenopleidingen zijn meer in trek. Deze opleidingen kennen een groei van 7,7%. Het aantal

eerstejaars van de pabo's daalt met 4,7%. De kunst en agrarische opleidingen kennen een kleine terugloop in het aantal instromers (respectievelijk -1,0% en -1,6%).

Ook de reguliere vervolgoedingen (voortgezette - en mastersopleidingen) groeien. In totaal volgen nu 13.000 studenten een vervolgoeding aan een hogeschool. Dat is een groei van 9,6% ten opzichte van het jaar ervoor. De meeste studenten die dit jaar aan een opleiding in het hbo zijn begonnen zijn jonger dan 25 jaar. Het aantal nieuwe studenten in alle leeftijdsgroepen vanaf 25 jaar is afgenomen. Ook het aantal studenten dat begint aan een deeltijdopleiding is gedaald met 1,8%. Met de groei van het aantal studenten studeert nu meer dan 70% van de nieuwe bachelorstudenten in het

hogere onderwijs aan een hogeschool. Ondanks deze groei heeft Doekle Terpstra in zijn nieuwjaarstoespraak aangegeven dat er meer nodig is voor de verhoging van het aantal hoger opgeleiden in Nederland. De doorstroom vanuit het mbo blijft achter waardoor er onvoldoende talent wordt gemobiliseerd. Door de toenemende vraag naar hoger opgeleiden dreigt een kennis tekort te ontstaan. Een gezamenlijke inspanning van vele partijen is nodig om talentontwikkeling verder te bevorderen en het aantal hoger opgeleiden in Nederland uit te breiden.

Alle kengetallen staan op www.hbo-raad.nl (kies voor 'over de hogescholen' en dan 'kengetallen')

Associate Degree-voorstellen getoetst door de NVAO

De Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie heeft de door hogescholen ontwikkelde projectvoorstellen voor Associate Degree-programma's getoetst. Deze tweejarige programma's zijn onderdeel van de bacheloropleiding. Na afronding van het programma heeft de student zijn Associate Degree behaald. De student kan daarmee uitstromen naar de arbeidsmarkt, maar kan ook het vervolg van de bacheloropleiding gaan doen.

De volgende projectvoorstellen van de bekostigde hogescholen zijn door de NVAO goedgekeurd:

- AD Small Business en Retail Management	Christelijke Hogeschool Nederland
- AD Personeel & Arbeid	Noordelijke Hogeschool Leeuwarden
- AD Personeel & Arbeid	Hanzehogeschool Groningen
- AD Chemische Technologie	Hogeschool Utrecht
- AD Informatiedienstverlening- en management	Saxion Hogescholen
- AD Dier- en Veehouderij	Van Hall Larenstein
- AD Accountancy	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
- AD Facility Management	Haagse Hogeschool
- AD Functiegerichte Bachelor Toerisme en Recreatie	NHTV Internationale Hogeschool Breda

De NVAO heeft de hogescholen op de hoogte gesteld van de uitkomst van de toetsing. Hogescholen kunnen de positief beoordeelde projectvoorstellen nu indienen bij OCW. Het departement zal op korte termijn een commissie instellen die de staatssecretaris zal adviseren over programma's die daadwerkelijk als pilot kunnen starten in september 2006. Uiterlijk op 15 maart zal de staatssecretaris een besluit nemen over de pilots. Een uitgebreide beschrijving van de procedure vindt u in de brief van 31 december van de staatssecretaris aan de hogescholen. Op www.hbo-raad.nl vindt u een document over de mogelijkheden om bezwaar aan te tekenen. Ook het beoordelingskader van OCW kunt u op deze website vinden (zie thema's, onderwijs).

Den Haag, 31 december 2005

Geachte leden van het College van Bestuur, geachte leden van de Centrale directie,

De korte programma's binnen hbo-bacheloropleidingen komen er. Dat is de belangrijkste uitkomst van mijn overleg met de Tweede Kamer op 13 december jl. De Tweede Kamer heeft grote verwachtingen van de introductie van korte programma's in het hbo. Daarom heeft zij mij opgeroepen te starten met pilotprojecten met korte programma's in plaats van met experimenten. De focus verschuift dus van onderzoeken (via experimenten) of korte programma's in het hbo moeten worden ingevoerd naar onderzoeken (via pilots) hoe korte programma's het beste kunnen worden ingevoerd. De

pilots moeten inzicht verschaffen in de knelpunten bij invoering van korte programma's en de manier waarop die knelpunten opgelost kunnen worden.

De keuze voor pilots in plaats van voor experimenten impliceert dat ik in de nieuwe Wet op het hoger onderwijs en onderzoek een wettelijke basis zal creëren voor de korte programma's. Totdat de nieuwe wet in werking treedt, zullen de pilots worden uitgevoerd op basis van de notitie "Helderheid in de bekostiging van het hoger onderwijs 2003". Deze notitie zal worden aangevuld om het werven en inschrijven van studenten voor de toegewezen pilots met korte programma's in het hbo mogelijk te maken (zie mijn brief van 30 september jl. kenmerk PLW/05/76506). De Tweede Kamer steunt de door mij gekozen voorwaarden waaraan een kort programma dient te voldoen. Deze voorwaarden zullen dan ook de basis vormen voor de wet.

In mijn brief aan u van 30 september jl. (PLW/05/76506) schetste ik de contouren van het beoordelingskader aan de hand waarvan ik uw voorstellen voor korte programma's zal beoordelen. De Tweede Kamer stemt ermee in dat dit kader de basis vormt voor mijn besluitvorming over de aanvragen die worden ingediend voor de eerste ronde pilots; dus voor de pilots die starten in studiejaar 2006-2007. Aan de procedure voor die eerste ronde pilots is dus als gevolg van het overleg in de Tweede Kamer niets veranderd (behalve dat het

nu gaat om pilots in plaats van experimenten).

Voor de tweede ronde pilots, startend in het studiejaar 2007-2008, is dat mogelijk anders. De Tweede Kamer heeft aangegeven op een later moment over de procedure en het beoordelingskader voor die ronde te willen spreken. Ik heb de Kamer een brief toegezegd, waarin ik een nader voorstel doe voor het kader voor de tweede ronde. Uiteraard zal ik ook de HBO-raad, PAEPON, de Bve Raad, de werkgeversorganisaties, de studentenorganisaties en de NVAO bij de voorbereiding daarvan betrekken.

De looptijd van de pilots blijft dezelfde als ik in mijn brief van 30 september jl. had beschreven voor de experimenten. Deze omvat vier studiejaar: studiejaar 2006/2007 tot en met studiejaar 2009/2010. De korte programma's die starten in 2006-2007 kunnen binnen deze looptijd door drie cohorten studenten worden gevolgd. Voor de korte programma's die starten in 2007-2008 gaat het om twee cohorten studenten. In 2010 zal de eindevaluatie van de pilots plaatsvinden. In mijn brief van 30 september jl. staat beschreven op welke punten het monitoringonderzoek en de evaluatie zich zullen concentreren.

In aanvulling op mijn brief van 30 september jl. wil ik u nog op een aantal punten wijzen:

- In het beoordelingskader dat wordt ontwikkeld voor de *experimenten met een open bestel*, zal ik de hbo-bacheloropleidingen waarbinnen een pilot loopt met een kort programma, uitsluiten van deelname aan de experimenttypes met opleidingen. Met 'de experimenttypes met opleidingen' bedoel ik de experimenten 'open uitnodiging binnen door de overheid bepaalde kaders' en 'Small Business & Retailmanagement' uit mijn brief aan de Tweede Kamer van 1 juli 2005 met kenmerk HO/BL/05/20087. De hogescholen die een voorstel indienen voor een pilot met een kort programma mogen dus, indien die pilot wordt goedgekeurd, niet met de betreffende hbo-bacheloropleiding meedoen met de genoemde experimenttypes. Ik kies hiervoor om onderzoektechnische redenen. De pilots met korte programma's

en de open-bestel-experimenten hebben voor een deel overlappende doelstellingen en evaluatiecriteria. Denk bijvoorbeeld aan het streven naar een hogere instroom in het hoger onderwijs via het aantrekken van ondervertegenwoordigde doelgroepen. Om goede conclusies te kunnen trekken uit enerzijds de pilots met korte programma's en anderzijds de open-bestel-experimenten, is het aanbrengen van een scheiding nodig.

- Indien onderdelen van een kort programma door een bekostigde instelling worden uitbesteed aan een andere (bekostigde of onbekostigde) instelling moet dat gebeuren met inachtneming van de voorwaarden voor uitbesteding die in 'Helderheid in de bekostiging van het hoger onderwijs' zijn opgenomen. Dit betekent dat de hogeschool altijd minimaal de kern van het curriculum van het korte programma zelf moet verzorgen.
- Uitgangspunt voor de bekostigde instellingen is dat het korte programma moet worden verzorgd op één (of meer) van de vestigingsplaatsen van de hbo-bacheloropleiding waarvoor het programma deel uitmaakt. Daarbij gaat het om de vestigingsplaatsen zoals opgenomen in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs (Croho). Conform mijn brief aan de bekostigde instellingen van 14 september 2004 (HO/BL/04/39955) mogen de bekostigde instellingen een beperkt deel van een opleiding buiten de vestigingsplaats van die opleiding verzorgen of laten verzorgen. Het gaat hierbij om kleinschalige onderwijsactiviteiten, zoals praktijkoefeningen, stages, afstudeeropdrachten en het aanbieden van enkele vakken. Voor dergelijke activiteiten is geen toestemming nodig voor een nieuwe vestigingsplaats. In situaties waarin de bekostigde hogeschool een groter deel van het onderwijs in een andere gemeente wil verzorgen, is wél toestemming voor een nieuwe vestigingsplaats nodig. Ik wijs u erop dat die toestemming niet zal worden verleend als de nieuwe vestigingsplaats uitsluitend bedoeld is voor een kort programma.

In de brief van 30 september 2005 aan de hogescholen heb ik mijn bereid-

heid uitgesproken om onder de daar genoemde voorwaarden pilots (toen nog: experimenten) met korte programma's toe te staan. Verder zal in de nieuwe Wet op het hoger onderwijs en onderzoek worden voorzien in de wettelijke basis voor de korte programma's. Voor de pilots met korte programma's in het hbo mogen de bekostigde instellingen daarom studenten werven en inschrijven. Dit laat onverlet dat wanneer er geen sprake is van pilots het gestelde in "Thema 6: Studenten volgen modules van opleidingen" in de notitie Helderheid in de bekostiging van het hoger onderwijs van 29 augustus 2003 van kracht is.

Hierna ga ik in op de verdere procedure voor de eerste ronde pilots met korte programma's.

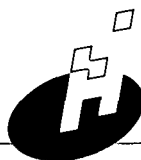
De hogescholen moeten hun aanvragen voor de eerste ronde pilots uiterlijk 3 februari 2006 indienen. In de bijlage is aangegeven naar welk adres de aanvragen gestuurd moeten worden. In tegenstelling tot wat daarover in de brief van 30 september jl. staat, besluit ik uiterlijk 15 maart 2006, maar zo mogelijk eerder, over de aanvragen. Dit doe ik aan de hand van bijgevoegd beoordelingskader. De eerste korte programma's kunnen dan in september 2006 starten. Voor de volledigheid wijs ik u erop dat de uitgangspunten F, H en I uit het beoordelingskader nieuw zijn ten opzichte van de brief van 30 september jl.

Ik hoop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben en wens u een mooi nieuw jaar toe.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
mede namens de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

Mark Rutte

Een afschrift van deze brief wordt gezonden aan: de HBO-raad, PAEPON, de Bve Raad, VNO-NCW, MKB-Nederland, ISO, LSVb en de NVAO.

Rekenvaardigheid pabo-studenten

Toetredende eerstejaars pabo-studenten moeten over een substantieel hoger niveau rekenvaardigheid beschikken dan nu gemiddeld het geval is. Dat constateren het ministerie van OCW en de HBO-raad. Om daartoe te komen hebben zij het volgende afgesproken. Ten eerste zal een inventarisatie worden gestart met als doel een zorgvuldige probleemanalyse en -uitwerking. Vervolgens wordt nagegaan welke passende en waar nodig meer fundamentele maatregelen noodzakelijk zijn. De Tweede Kamer zal vóór 1 juni 2006 over de uitkomst hiervan worden geïnformeerd.

De minister van OCW en de HBO-raad willen daarnaast gelet het probleem snelheid betrachten. Daarom zal ten tweede een tijdelijke voorziening worden gecreëerd voor de instroom 2007. Deze houdt in dat leerlingen vo en mbo, die zich willen inschrijven voor een pabo-opleiding, een diagnostische toets zullen afleggen. Vanaf het tijdstip van (voor)aanmelding tot het moment van daadwerkelijk intrede op de pabo kunnen aanstaande leerlingen hun eventuele tekorten op het vlak van rekenvaardigheid wegwerken. Voor deze groep heeft dit geen gevolgen voor hun instroomrecht. Bij hun intrede op de pabo zullen zij opnieuw worden getoetst. Na het eerste studiejaar vindt weer een toets plaats, maar dan met een bindend studieadvies.

Een definitieve oplossing zal worden gerealiseerd afhankelijk van de besluitvorming naar aanleiding van het traject tot 1 juni 2006. Verder blijven de afspraken uit de Beleidsagenda lerarenopleidingen 2005-2008 van toepassing. Deze beleidsagenda kunt u downloaden van de website van de HBO-raad, www.hbo-raad.nl. Minister Van der Hoeven heeft over dit onderwerp de Tweede Kamer geïnformeerd. Deze brief is hiernaast opgenomen.

Den Haag, 23 januari 2006

Bij brief van 1 juli 2005, kenmerk AP/OKP/20-05/27721, heb ik u de *Beleidsagenda lerarenopleidingen 2005-2008* doen toekomen. Deze beleidsagenda is gezamenlijk door OCW, de VSNU en de HBO-raad opgesteld. Kern van de beleidsagenda is: resultaatafspraken over borging en verbetering van kwaliteit (ho-niveau, instroom en examens) en over samenwerking en innovatie. Ook zijn afspraken over de borging van de kwaliteit van het opleiden in de school gemaakt. Deze beleidsagenda wordt op 25 januari 2006 in uw Kamer besproken.

Na berichtgeving begin dit jaar in de media over het rekenniveau van studenten op de pabo's naar aanleiding van een artikel in het *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs* van november 2005 en een brief van de HBO-raad de datum 12 januari 2006 over dit onderwerp aan uw Kamer, is er intensief overleg geweest tussen OCW en de HBO-raad. Dat heeft geresulteerd in onderstaande aanvullende afspraken tussen OCW en de HBO-raad waarmee schoolmanagers_VO instemt.

1. Na gerezen publiciteit over de urgentie van het probleem rekenvaardigheid bij eerstejaars pabo-studenten hebben de Minister en de HBO-raad hierover gesproken.
2. Er is overeenstemming over de noodzaak van een substantieel hoger niveau rekenvaardigheid van de toetredende eerstejaars pabo-studenten dan thans gemiddeld het geval is.

3. De afgelopen periode is steeds helderder geworden dat met nog meer urgentie gewerkt moet worden aan de uitwerking van de afspraken in de *Beleidsagenda lerarenopleidingen*, waaronder de afspraak dat instromende studenten over een substantieel hoger niveau aan rekenvaardigheden moeten beschikken. De *sense of urgency* wordt steeds groter.
4. De kern van het probleem moet nader worden geanalyseerd en uitgewerkt, waarbij bezien zal moeten worden of, en in welke mate het gaat om een onderhoudsprobleem (kennis die is weggezaakt), dan wel om een fundamenteel probleem (ontbrekende kennis). Vervolgens wordt nagegaan wat daarvoor de passende maatregelen zijn. (Voortbouwend op de *Beleidsagenda lerarenopleidingen*).
5. Bij die nadere analyse wordt geen enkele mogelijke oplossingsrichting uitgesloten. Door de HBO-raad is al een aantal mogelijke opties aangedragen, zoals:
  - De ontwikkeling van een nieuw vak rekenen in de 2^e fase. Dit vak zou dan kunnen worden aangeboden in het vrije deel. Het afleggen van examen in dit vak is een noodzakelijke toelatingsvoorwaarde voor de pabo;
  - Instroomselectie bij aanvang van de pabo naar analogie van het kunstvakonderwijs. Abituриënten met het havo Cultuur en Maatschappij profiel hebben geen automatisch toelatingsrecht tot de pabo. Er is sprake

van een toelatingsonderzoek dat wordt afgenomen onder de verantwoordelijkheid van de examencommissie van de pabo;

- De afname van een efficiëntietoets bij aanvang van de opleiding, remediërende programma's gedurende het eerste jaar en een afsluitende toets aan het eind van het eerste jaar met een daaraan verbonden bindend studieadvies conform de Beleidsagenda lerarenopleidingen.

Omdat die laatste optie in de Beleidsagenda lerarenopleidingen staat, is daarover feitelijk al overeenstemming.

6. De HBO-raad en de Minister zijn het er over eens dat snelheid moet worden betracht, gelet op het probleem. Snelheid aan twee kanten. Aan de ene kant de ontwikkeling en het ten uitvoer nemen van de entreetoets en het bindend studieadvies bij de pabo's en aan de andere kant een substantiële verhoging van het onderwijs in de 2^e fase vo en het mbo leidend tot een substantiële verhoging van de rekenvaardigheid bij de abiturienten.
7. Zowel de minister als de HBO-raad

hechten aan zorgvuldigheid van analyse en de daaruit voortvloeiende oplossingsrichtingen, zowel naar het ho-velde als naar het vo- en bve-velde. Daarom moet er onderscheid worden gemaakt tussen (mogelijke) meer fundamentele oplossingen voor de lange termijn en oplossingen voor de korte termijn. De minister en de HBO-raad zijn het eens geworden over de volgende aanpak:

- Allereerst wordt met betrokken partijen de aard van het probleem geanalyseerd (zie punt 4). Vervolgens wordt nagaan wat daarvoor passende (en waar nodig meer fundamentele) maatregelen zijn;
- Vóór 1 juni 2006 zal de Tweede Kamer over de uitkomst hiervan worden geïnformeerd, leidend tot besluitvorming;
- Specifiek voor de instroom 2007 wordt een tijdelijke voorziening gecreëerd. Deze houdt in dat tijdig bij leerlingen (vo en mbo) die zich (willen) inschrijven een diagnostische toets wordt afgenomen. Daarvoor wordt een gestandaardiseerd toetsingsinstrumentarium

gehanteerd. Vanaf het tijdstip van de (voor)aanmelding tot het moment van daadwerkelijk intrede op de pabo kunnen de leerlingen hun eventuele tekorten wegwerken, bijvoorbeeld via een remediërend programma in de vrije ruimte van het vo of bve. Tussen OCW, HBO-raad, vo- en bve-velde vindt overleg plaats over de wijze waarop dat het beste kan worden ingevuld. Voor deze groep heeft dat geen gevolgen voor hun instroomrecht. Bij hun intrede op de pabo worden de studenten opnieuw getoetst. Na het eerste jaar vindt wederom een toets plaats, nu met een bindend studieadvies;

- Afhankelijk van besluitvorming naar aanleiding van het traject tot 1 juni 2006 zal een definitieve oplossing worden gerealiseerd.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Maria J.A. van der Hoeven

Kort nieuws

Hieronder zijn korte nieuwsberichten opgenomen over het hoger beroepsonderwijs in het algemeen of uit een sector in het bijzonder.

Beschrijving Nederlands onderwijs in het Engels

Onlangs is binnen de HBO-raad besloten om over te gaan op het gebruik van universities of applied sciences als merknaam voor hogescholen. We sluiten hiermee aan bij de missie van de hogescholen en stemmen hiermee beter af op een internationaal gangbare naam. Een aantal hogescholen heeft al besloten, om hierop hun eigen naam aan te passen.

De HBO-raad heeft vorig jaar de hogescholen een advies gegeven over het diplomasupplement. Een dergelijk document moet verplicht worden uitgereikt aan elke afgestudeerde van een hogeschool. Het advies was om in het diplomasupplement de rubrieken te gebruiken die de EU Commissie heeft verplicht gesteld in het besluit over Europass. Verder was het advies om het diplomasupplement in het Engels op te stellen. Tenslotte was door de HBO-raad een Engelse tekst bijgeleverd met een beschrijving van het Nederlands onderwijs. Het diplomasupplement heeft dit namelijk als onderdeel en ons uitgangspunt is dat een dergelijke beschrijving zoveel mogelijk gelijk moet zijn voor alle studenten.

De tekst die we destijds verspreid hebben was gebaseerd op overleg met OCW, de VSNU en de Nuffic, met enige aanpassingen (weglatingen) voor het gebruik in hogescholen. Inmiddels heb ik een nieuwe versie van deze tekst opgesteld. De tekst is nu qua lay-out verbeterd, university of professional education is vervangen door university of applied sciences, en het geheel is niet langer in pdf formaat om het voor jullie makkelijker bewerkbaar te maken. Bijvragen hierover kun je mij bereiken.

Titulatuur

Staatssecretaris Rutte zal, tegen de achtergrond van het rapport van de Committee Review Degrees (Commissie Abrahamsen), in gesprek gaan met de AWT over de titulatuur in het hbo

'in samenhang met de ruimte en de aard van het onderzoek in het hbo'. Hij wil in het voorjaar van 2006 een bijeenkomst organiseren over de titulatuur in het hbo met in ieder geval AWT, NVAO, Onderwijsraad, HBO-raad, VSNU, PAE-PON, VNO-NCW en MKB Nederland.

Doekle Terpstra tijdens nieuwjaarsbijeenkomst HBO-raad

Lissabon mislukt: verontrustend kennistekort dreigt

Steeds minder jongeren in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs kiezen voor een opleiding, die hen de mogelijkheid geeft om door te stromen naar het hoger onderwijs. Dit concludeert Doekle Terpstra tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst van de HBO-raad. "Te vaak wordt de illusie in stand gehouden dat er een grote toename naar het hoger onderwijs verwacht mag worden, maar de feiten laten een andere werkelijkheid zien. Wij mobiliseren onvoldoende talent". Een gezamenlijke inspanning van vele partijen is nodig om dit kennistekort tegen te gaan en talentontwikkeling te bevorderen. Volgens de Lissabon-doelstellingen wil de overheid dat het aantal hoger opgeleiden fiks moet groeien tot een percentage van 50%. De groei zou met name moeten komen uit het voortgezet onderwijs en het mbo. Een aantal recente onderzoeken laat echter zien dat dit potentieel afneemt. Het CBS statistisch jaarboek laat zien dat in het derde jaar van het voortgezet onderwijs relatief minder mensen voor de hogere vormen van het voortgezet onderwijs kiezen dan in 2000. Ook het aandeel mbo'ers niveau 4 daalde met bijna 2,5% van 2000 tot 2004. De Raad voor Werk en Inkomen (RWI) concludeert dat nergens elders in West Europa zoveel jongeren zonder startkwalificatie van school gaan als in Nederland. Verder laat RWI ook zien dat de groei van het aantal hoger opgeleiden in Nederland internationaal gezien gering is en het aantal masters

laag. Het opleidingsniveau daalt, terwijl de arbeidsmarkt vraagt om een verhoging van het aantal hoger opgeleiden. Doekle Terpstra vindt dat hogescholen een essentiële rol spelen bij de verhoging van het aantal hoger opgeleiden. Hogescholen zetten zich in om meer maatwerk te bieden om talenten van studenten beter te kunnen benutten. Differentiatie in het aanbod door de ontwikkeling van korte programma's (associate degree) kan aantrekkelijk zijn voor nieuwe groepen studenten. Ook het inschakelen van allochtone studenten in de begeleiding van instromers moet worden bevorderd om meer allochtone studenten te laten kiezen voor een opleiding in het hbo. Verder zal met een uitbreiding van de hbo-masters meer studenten nieuwe kennis opdoen om hun beroepspraktijk verder te innoveren.

Maar er is meer nodig. De Lissabon-doelstellingen zullen niet worden gehaald als er niet meer studenten instromen in het hoger onderwijs. In de onderwijspolitiek is de afgelopen jaren eenzijdig de nadruk gelegd op efficiency verhoging ten koste van talentontwikkeling. Doekle Terpstra: "We kunnen dit niet laten gebeuren. Het probleem van het kennistekort moet hoger op de politieke agenda. De politiek maakt zich meer druk over het financieringstekort dan over het kennistekort". In het voorjaar zal de HBO-raad daarom een conferentie over talentontwikkeling en kennistekort organiseren. Sociale partners en het innovatieplatform worden uitgedaagd de conferentie mee te organiseren

Afspraken HBO-raad en KIVI-NIRIA

De voorzitter van de HBO-raad, Doekle Terpstra, en de voorzitter van KIVI-NIRIA, Jan Dekker hebben tijdens een gesprek een aantal werkafspraken gemaakt over de samenwerking tussen beide organisaties:

- Tijdens het gesprek is van gedachten gewisseld over de rol van hogescholen op het gebied van toege-

past onderzoek en kenniscirculatie; de graden en titulatuur en verdere samenwerking tussen beide organisaties. KIVI-NIRIA geeft volledige steun aan de kennisrol van hogescholen; men ziet dat hogescholen een onmiskenbare rol vervullen in onze kenniseconomie. Doekle Terpstra heeft aandacht gevraagd voor het vraagstuk van de bekostiging van masteropleidingen in het hbo. In de technische beroepen is sprake van een groot kennistekort op zowel bachelor- als masterniveau. Op dit moment zijn er nauwelijks masteropleidingen in het htno en deze opleidingen worden ook niet bekostigd. De enige route voor een htno'er die de hoogste graad wil halen, is de omslachtige weg van een schakelprogramma en een wo-master. KIVI-NIRIA heeft dit vraagstuk nog niet geagen deerd. Afgesproken is dat dit onderwerp op het niveau van de beide bureaus verder zal worden uitgewerkt.

- KIVI-NIRIA vindt het van groot belang dat in Nederland de titels ing en ir blijven bestaan. Men hoopt dan ook dat ook bij de introductie van nieuwe graden in het hoger onderwijs deze Nederlandse titels niet zullen verdwijnen. Htno-opleidingen zouden de ing-titel niet uit het oog mogen verliezen, zo is de dringende oproep van dhr. Dekker. Deze titels vertegenwoordigen de technische oriëntatie van de opleidingen op hbo en wo. Ten aanzien van de nieuwe graden is opgemerkt dat KNVI-NIRIA de Nederlandse discussie (en in het verlengde daarvan het rapport van Abrahamsen) niet goed kan plaatsen. De HBO-raad gaf aan dat de huidige graden die htno-opleidingen mogen afgeven onze afgestudeerden internationaal gezien in een zeer nadelige positie brengen. Als de wo-bacheloropleiding geen uitstroommoment naar de arbeidsmarkt impliceert, dan ligt het voor de hand bijvoorbeeld de BSc Engineering te verbinden aan die technische hbo-opleidingen die wel opleiden voor de arbeidsmarkt. In dit verband gaf KIVI-NIRIA aan de Europese discussie af te willen wachten. Afgesproken is dat in afwachting daarop op ambtelijk niveau nogmaals de beide posities worden besproken.
- KIVI-NIRIA wil als belangenbehartigende organisatie graag een zo groot mogelijke groep van ing's en

ir's vertegenwoordigen. Studenten in technische opleidingen vormen voor hen een belangrijke doelgroep. Voor studenten in de laatste fase van de studie is de "feliciteercampagne" opgezet. Er wordt nog gezocht naar een goede manier om deze studenten te benaderen (met inachtneming van de privacy regels). Ook streeft KIVI-NIRIA er naar de kennis van ing's en ir's, inclusief de kennis over de opleidingen, te vergroten. KIVI-NIRIA wil graag actief meewerken aan het versterken en de positionering van onze technische opleidingen. De intentie is om de contacten met HBO-raad en bijvoorbeeld opleidingsmanagers van technische opleidingen te intensiveren. Beide bureaus zullen hierbij het voortouw nemen.

- HBO-raad en KIVI-NIRIA hebben uitgesproken dat zij elkaars gemeenschappelijke belangen zullen versterken en daar waar mogelijk gezamenlijk optrekken. Ook zullen beide organisaties beter gebruik maken van de wederzijdse netwerken en communicatiemiddelen.

Convenant Werkveldoverleg Hoger Onderwijs

VNO-NCW, MKB Nederland, VSNU en HBO-raad hebben een convenant getekend met afspraken de relatie onderwijs-werkveld op collectief niveau. Met het oog op de nieuwe Wet op het hoger onderwijs is het convenant aan staatssecretaris Rutte aangeboden. Voor wat betref het hbo sluiten de afspraken aan bij de bestaande praktijk:

- landelijke opleidings/domeinoverleggen zijn verantwoordelijk voor het ontwikkelen van landelijke opleidings/domeincompetenties;
- bij de ontwikkelde landelijke opleidings/domeincompetenties wordt aangegeven hoe het werkveld bij de totstandkoming ervan is betrokken en welke hogescholen de competenties hanteren [aan te bevelen is om de wijze van betrokkenheid van het werkveld al vooraf met oa. VNO-NCW en MKB Nederland af te stemmen];
- het bestuur van de HBO-raad neemt de competenties op in de openbare informatiebank domeincompetenties na te hebben getoetst of het werkveld adequaat bij de totstandkoming ervan is betrokken

[daartoe vraagt het bestuur advies aan het betreffende sectoraal adviescollege];

- elke landelijk opleidings/domeinoverleg organiseert minimaal tweemaal per jaar een werkveldoverleg met relevante brancheorganisaties [bv. door middel van een landelijke adviesraad of werkveldcommissie].

Digitale tips

Parlementaire informatie

De website www.overheid.nl biedt toegang tot alle informatie van de Nederlandse overheid op internet. Via deze site, onder officiële publicaties, zijn onder andere wetsvoorstellen en Kamerstukken op te vragen.

Onder wet- en regelgeving kunt u de regelingen uit de Staatscourant terugvinden.

Onlangs zijn de volgende parlementaire stukken uitgebracht:

Hoger Onderwijs en Onderzoek Plan 2004; Verslag algemeen overleg van 13 december 2005, over Associate degrees (korte programma's in het hbo). Betreft algemeen overleg van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap met staatssecretaris Rutte (OCW), van 13 december 2005, over: de brieven inzake Associate degrees (korte programma's in het hbo) (29410, nrs. 30 en 32) ; het AWT-advies nr. 65: Ontwerp en ontwikkeling, de functie en plaats van onderzoeksactiviteiten in hogescholen (kabinetsstandpunt wordt verwerkt in de memorie van toelichting van het wetsvoorstel over hoger onderwijs) ; Experimenten met korte programma's (29410, nr. 34). Kamerstuk 2005-2006, 29410, nr. 38, Tweede Kamer

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2006; Brief staatssecretaris bij aanbieding 'Rapportage verkenning studenten met een buitenlandse vooropleiding' van de Inspectie van het Onderwijs.

In de rapportage (www.owinsp.nl) doet de inspectie voorstellen en aanbevelingen met betrekking tot het beleid ten aanzien van studenten met een buitenlandse vooropleiding in het Nederlandse hoger onderwijs. In de aanbiedingsbrief gaat Rutte nader in op de adviezen en bevindingen van de Inspectie, zoals: advies om op termijn een kwalitatief vervolgonderzoek naar werving en selectie van buitenlandse studenten en hun ervaring te doen; signalering van knelpunten, onder meer

strijdigheid in de regelgeving betreffende het bindend studieadvies en de verlenging van een verblijfsvergunning van een student (alumnibeleid); constatering dat er geen betrouwbaar inzicht is in de aantallen studenten die op basis van een buitenlands diploma zijn toegelaten tot een opleiding in het Nederlandse hoger onderwijs. Kamerstuk 2005-2006, 30300 VIII, nr. 171, Tweede Kamer

Governance in het onderwijs; Brief staatssecretaris bij aanbieding Inspectierapport 'De waarde van intern toezicht. Raden van toezicht in het hoger onderwijs' (www.owinsp.nl) , met reactie minister.

De inspectie is door de ambtsvoorganger van Rutte, staatssecretaris Nijs, gevraagd om in het kader van het Jaarwerkplan 2004 een verkennend onderzoek te doen naar het feitelijk functioneren van de raden van toezicht in het hoger onderwijs. De rapportage bevat de bevindingen van de inspectie op basis van een inventarisatie van gegevens en de daaraan door de inspectie verbonden conclusies en aanbevelingen.

In zijn reactie bespreekt Rutte: het rapport in relatie tot het wetgevings-traject voor de nieuwe Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHOO) en de beleidsnotitie governance die begin juli de Tweede Kamer is toegezonden; bevindingen, conclusies en beschouwing van de inspectie en de vier aanbevelingen van de inspectie.

Kamerstuk 2005-2006, 30183, nr. 3, Tweede Kamer

Internationalisering van het onderwijs; Brief minister en staatssecretaris over meeneembare studiefinanciering.

Het plan is om per 1 september 2007 de mogelijkheid studiefinanciering mee te nemen naar het buitenland voor het volgen van een hoger onderwijsopleiding uit te breiden tot alle landen die deelnemen aan het Bologna Proces. In deze brief zetten minister Van der Hoeven en staatssecretaris Rutte (beide OCW) uiteen hoe zij hier toe gekomen zijn. Daarbij gaan zij in op de context van en de keuze voor meeneembare studiefinanciering, de realisatie hiervan tot nu toe en recente ontwikkelingen in Europa. Tot slot worden de te nemen stappen beschreven. Kamerstuk 2005-2006, 22452, nr. 23, Tweede Kamer

Werken in het onderwijs; Brief minister over rekenvaardigheid van pabo-studenten.

Naar aanleiding van berichten in de media over tekortschietende rekenvaardigheid bij pabo-studenten heeft er overleg plaatsgevonden tussen het ministerie van OCW en de HBO-raad. In deze brief informeert minister Van der Hoeven de Kamer over de aanvullende afspraken die daarbij gemaakt zijn op de Beleidsagenda lerarenopleidingen 2005-2008.

Kamerstuk 2005-2006, 27923, nr. 22, Tweede Kamer

Advies over nieuwe regeling “nadere vooropleidingseisen

De HBO-raad heeft op verzoek van staatssecretaris Mark Rutte een advies opgesteld over een nieuwe regeling “nadere vooropleidingseisen”. Een nieuwe regeling is nodig in verband met de herziening van de profielen in het havo en het vwo met ingang van het studiejaar 2007-2008. Een overzicht van de centrale toelatingseisen is te vinden op www.hbo-raad.nl.

Het centrale uitgangspunt van de hogescholen is dat de nieuwe regeling eenvoudig én duurzaam moet zijn. In de huidige regeling is op detailniveau vastgelegd met welke profielen, en vervolgens in veel gevallen met welke aanvullende vakken leerlingen uit het algemeen voortgezet onderwijs toelatingsrecht hebben tot de verschillende hbo-opleidingen. Een dergelijke gedetailleerde regeling verhoudt zich niet met de toenemende differentiatie van de uitstroom uit het voortgezet onderwijs en de instroom bij hogescholen. Hogescholen kiezen voor een gemengd stelsel van toelatingsrecht en toelaatbaarheidsrecht. Het toelatingsrecht houdt in dat in een wettelijke regeling “nadere vooropleidingseisen” alleen wordt vastgelegd welke profielen toelatingsrecht tot nader genoemde hbo-opleidingen geven. Voor profielen die niet zondermeer toelatingsrecht verschaffen voor het volgen van een hbo-opleiding geldt het principe van toelaatbaarheid. Een student zal dan een toelatingsonderzoek moeten doen. De hogeschool bepaalt onder welke voorwaarde een student kan worden toegelaten tot een opleiding.

In het advies stelt de HBO-raad ook dat het nieuwe havo-profiel Cultuur en Maatschappij op basis van de verplichte vakken voor geen enkele opleiding in het hbo toegangsrecht geeft. In dit nieuwe profiel ontbreekt het vak rekenen/wiskunde. De HBO-raad is van mening dat naast de Nederlandse en Engelse taal, rekenen/wiskunde tot de basisvakken behoort. Dit betekent dat studenten het een havo-profiel Cultuur

en Maatschappij alleen naar het hbo kunnen als zij een toelatingsonderzoek met succes hebben afgesloten.

Geachte heer Rutte,

In uw brief van 2 december 2005 heeft u het bestuur van de HBO-raad gevraagd te adviseren over een nieuwe regeling “nadere vooropleidingseisen” voor de abiturienten van het havo en vwo, die zich voor de eerste maal in het studiejaar 2009-2010 in het hoger onderwijs willen inschrijven. Een dergelijke nieuwe regeling is noodzakelijk in verband met de herziening van de profielen in het havo en het vwo met ingang van het studiejaar 2007-2008.

Het centrale uitgangspunt van de hogescholen is dat de nieuwe regeling eenvoudig én duurzaam moet zijn. In de huidige regeling is op detailniveau vastgelegd met welke profielen, en vervolgens in veel gevallen met welke aanvullende vakken uit het vrije deel, leerlingen uit het algemeen voortgezet onderwijs toelatingsrecht hebben tot de verschillende hbo-opleidingen. Indien een aankomende student niet over deze vereisten beschikt kan hij of zij door de hogeschool niet worden toegelaten tot de betreffende opleiding.

Een dergelijke gedetailleerde regeling verhoudt zich niet met de toenemende differentiatie van de uitstroom uit het voortgezet onderwijs en de instroom bij hogescholen. In de huidige regeling is er weinig of geen ruimte om op deze differentiaties in te spelen. Anders gezegd

- de bestaande regeling is zeer gedetailleerd en geeft duidelijkheid over de toelatingsrechten waarover een abiturient wel en niet beschikt,
- maar deze gedetailleerde regeling behoeft jaarlijks actualisering en maakt het onmogelijk om een student toe te laten die weliswaar niet over de formeel vastgestelde vooropleidingseisen beschikt, maar desalniettemin geschikt kan worden geacht voor toelating tot de hbo-opleiding van keuze.

De systematiek van huidige regeling verhoudt zich niet met een hoger onderwijs dat uit gaat van individuele studieloopbanen en doorlopende leerlijnen, die om maatwerk, ook in de toelating, vragen. Deze regeling verhindert voorts de wenselijk geachte flexibiliteit voor leerlingen die op de leeftijd van 15 of 16 jaar voor een profiel kiezen, doch in een latere fase de voorkeur geven aan een h(b)o-opleiding die niet ‘logisch’ volgt op de profielkeuze.

Op grond van het bovenstaande kiezen de hogescholen voor een gemengd stelsel van toelatingsrecht en toelaatbaarheidsrecht. Het toelatingsrecht houdt in dat in een wettelijke regeling “nadere vooropleidingseisen” alleen wordt vastgelegd welke profielen toelatingsrecht tot nader genoemde hbo-opleidingen geven. Voor profielen die niet zondermeer toelatingsrecht verschaffen voor het volgen van een hbo-opleiding zal het principe van toelaatbaarheid met behulp van een toelatingsonderzoek moeten gelden. In dat geval kan de hogeschool per opleiding bepalen onder welke voorwaarde

een student kan worden toegelaten tot een opleiding, dan wel sprake is van een dusdanig geringe aansluiting dat toelating niet tot de mogelijkheden behoort. Deze bepalingen maken in onze optiek geen onderdeel uit van een wettelijke regeling. Vanzelfsprekend zal de hogeschool de toelatingseisen moeten expliciteren en vastleggen in een nadere regeling. De nieuwe wet op het hoger onderwijs en onderzoek zal dit mogelijk moeten maken.

Voor alle kunstopleidingen en voor een beperkt aantal opleidingen binnen andere sectoren (bijvoorbeeld logopedie) zijn ook thans al specifieke toelatingsregelingen van toepassing. Deze dienen ook in de nieuwe regeling onverkort te worden toegepast.

Het principe van toelaatbaarheid (i.c. een toelatingsonderzoek) dat wij voorstaan geeft hogescholen en vo-scholen maximale ruimte om in te spelen op een goede aansluiting van de individuele talenten van de leerlingen uit het voortgezet onderwijs op de eisen van de vervolgoedingen in het hoger onderwijs. Uiteraard vraagt dit om goede afspraken tussen scholen voor voortgezet onderwijs en hogescholen. Hogescholen zullen heldere toelatingcriteria moeten formuleren, zodat vo-leerlingen en vo-scholen tijdig weten wat de toelatingsvereisten zijn indien het vereiste profiel niet is gevolgd. Hierover is reeds gesproken in een expertmeeting die het bestuur van de HBO-raad heeft georganiseerd waarbij ook representanten van het scholenveld aanwezig waren. Tijdens dit overleg hebben de vertegenwoordigers van het scholenveld aangegeven zich in principe te kunnen vinden in het onderscheid tussen toelatingsrecht en toelaatbaarheid, zoals wij in ons advies voorstaan. Zij hebben daarbij wel gepleit voor afspraken die transparant, eenduidig en duurzaam zijn.

Bijgevoegd treft u ons advies aan met betrekking tot de profielen waaraan toelatingsrecht zou kunnen worden verleend voor met name genoemd hbo-opleidingen. Uit bovengenoemd overzicht blijkt dat wij van oordeel zijn dat het nieuwe havo-profiel Cultuur en Maatschappij op basis van de verplichte vakken voor geen enkele opleiding in het hbo toegangsrecht geeft. Belangrijke reden daarvoor is dat in dit profiel het vak rekenen/wiskunde niet is opgenomen. Wij zijn van oor-

deel dat dit vak, naast de Nederlandse en Engelse taal, tot de basisvakken behoort die worden aangeboden aan alle leerlingen in de tweede fase van het algemeen voortgezet onderwijs, ongeacht de profielkeuze van de leerling. Dit zijn noodzakelijke basisvakken voor een vervolgoeding in het hoger (beroeps-) onderwijs.

Wij hebben meermalen verzocht om wijziging van het voorgestelde profiel havo C&M. In dit kader verwijzen wij naar onze brieven van 20 maart 2003 en 19 december 2003 en naar onze brief van

12 januari 2006 aan de Tweede Kamer der Staten Generaal.

Wanneer wiskunde/rekenen geen verplicht onderdeel uitmaakt van het profiel havo C&M kan er naar het oordeel van de hogescholen geen sprake zijn van een hieraan verbonden toelatingsrecht tot delen van het hoger beroepsonderwijs. Wel behoort het vanzelfsprekend tot de mogelijkheden om aan een toelatingsonderzoek deel te nemen. Afhankelijk van de uitkomst hiervan kan dan toelating plaatsvinden tot de hbo-opleiding naar keuze.

Wij willen graag benadrukken dat het onze nadrukkelijke voorkeur zou hebben om – zonder het vraagstuk van de affiniteit van sommige leerlingen voor wiskunde/rekenen te veronachtzamen – het vak rekenen/wiskunde niet te laten vallen en daarbij om een vakinhoud te ontwikkelen die is toegesneden op deze groep van leerlingen in de tweede fase vo. Onzerzijds bestaat de bereidheid om deel te nemen aan een traject dat moet leiden tot de inrichting van een dergelijk vak, waarbij de ontwikkeling van rekenvaardigheid centraal staat. In dat geval zou er ook voor deze groep abiturienten sprake kunnen zijn van een toelatingsrecht tot nader te bepalen hbo-opleidingen.

Tenslotte vragen wij graag uw aandacht voor twee aangelegenheden. Allereerst willen wij onze positie ten aanzien van de rekenvaardigheid en de Pabo graag toelichten. De minister heeft zowel in de beleidsagenda van het voorjaar 2005 als in haar brief van 23 januari 2006 uitgesproken dat de rekenvaardigheid van leerlingen uit het voortgezet onderwijs een substantiële versterking behoeft. Met de minister hebben wij afspraken gemaakt over het traject dat moet leiden tot heldere analyse en voornemens per 1 juni 2006.

Aangezien nog onduidelijk is op welke wijze de overeengekomen substantiële versterking van de rekenvaardigheid zal worden gerealiseerd, kunnen de hogescholen in het kader van dit advies slechts uitgaan van de actuele voornemens met betrekking tot de samenstelling van de profielen.

Bovenstaand advies is gericht op een nieuwe regeling "nadere vooropleidingseisen" voor het voortgezet onderwijs. Daarnaast achten wij het ook van belang om tot een soortgelijke regeling te komen voor de aansluiting mbo-hbo. Op dit moment hebben mbo-abiturienten zonder meer toelatingsrecht tot alle hbo-opleidingen. In de praktijk blijkt echter dat deze aansluiting tot de nodige problemen leidt en dat nadere afspraken hierover noodzakelijk zijn. Inmiddels zijn wij hierover in gesprek met de Bve Raad. Evenals bij de aansluiting vo-hbo is hier het uitgangspunt om te komen tot een regeling waarbij mbo-studenten middels een toelating op maat een optimale kans zullen krijgen op een succesvolle studie in het hbo.

Tenslotte zijn wij uiteraard graag bereid om desgewenst zowel over ons advies over de aansluiting vo-hbo als over een nieuwe regeling aansluiting mbo-hbo een nadere toelichting te geven.

Met vriendelijke groet,

Doekle Terpstra,
voorzitter

Ad de Graaf,
secretaris

Colofon:

Informatieblad van de HBO-raad, vereniging van hogescholen. Verschijnt negen keer per jaar.

Uitgever

Informatie & Communicatie

HBO-raad

Postbus 123

2501 CC Den Haag

Telefoon: 070 312 21 21

Fax: 070 312 21 00

e-mail: post@hbo-raad.nl

internet: www.hbo-raad.nl

Abonnementenadministratie

Carla van der Sluis

Abonnementstarieven

€ 30,- per studiejaar; indien verzendadres ongelijk is aan het factuuradres € 36,-.

Zonder schriftelijke opzegging voor 1 augustus van het jaar, wordt een abonnement automatisch voor één jaar verlengd.

Fotografie

Hans Stakelbeek

Druk

Koninklijke Van Gorcum BV, Assen

ISSN 0921-0113

HOGESCHOOL BOMSTAD